

man er gaaet i England og Amerika, nemlig at lade Parterne blive afhørte uden Ed eller som Vidner i deres egen Sag. Der er man nemlig gaaet til at lade Parterne møde for Retten, blive gjort til Gjenstand for Udspejgningen af saavel Modpart som Dommer og nødes til at afgive Forklaring for Retten i deres egen Sag. Derfor man vilde gaa den Vej, falder Partseden bort af sig selv. Det er en Vej, som har mange Fordele, og for den tæler, at det staaer som et Faktum, at i Lande som England og Amerika har den Maade, at afhøre Parterne paa tvængt sig igjennem Skridt for Skridt med en vis logisk Nødvendighed, og med en vis almindelig Følelse af det Praktiske heri. Men paa den anden Side har dog Processkommissionen ikke troet, at man burde gaa et sa stort Skridt netop ligeoverfor de nedarvede Anstuelser her i Landet; thi det kan neppe feile, at det vilde blive betragtet som en ganske overordenlig stor Samvittighedsbængning at lægge paa Folk, at de uden Videre, uden at der blev tilveiebragt Formodning imod dem, eller uden at Forholdet var af særlig Natur, skulde finde sig i at møde og mod deres egen Interesse afgive en ebeelig Forklaring for Dommeren. Processkommissionen har overfor dette Spørgsmaal høiet af for, hvad man antog vilde blive en almindelig Opinion, som man ikke kunde holde. Stand imod, og som vilde gjøre sig gjældende med saa stor Styrke, at man maatte vige af for den. Men forresten er der vistnok Ingen, der vil bestride, at man fra et principielt Standpunkt maatte gjerne maatte ønske at kunne gaa saavidt. Derfor man vilde gaa den Vej, falder Partseden, som jeg før har bemærket, bort af sig selv; men derfor man ikke vil gjøre dette umaadelige Skridt udover, hvad vi have været vante til, og som vilde komme til at staa i høi Grad i Modstrid med nedarvede Anstuelser, derfor man blot vil indskrænke sig til at forlange, saaledes som man nu allerede gjør i enkelte Processarter, at Parterne skulle uden Ed forklare sig om Sagen, tror jeg ikke, at man kan undvære Partseden aldeles. Jeg tror, at det er en Fordel blandt de mange andre, som man vil vinde ved det nye System, at de Tilfælde, hvor man maa tage sin Tilflugt til Partseden, vilde blive færre, end de hidtil have været; men jeg tror ikke, at det er muligt ganske og aldeles at undvære Partseden, og navnlig mener jeg, at det vil vise sig i de Tilfælde, hvor man har Afgang til at faae anvendt Partseden udenfor de almindelige Betingelser herfor, Tilfælde, som det neppe gaar an uden videre at staa en Streg over, fordi de ere saa dybt begrundede i praktiske Forordninger. Jeg skal saaledes blot nævne Brugen af Partseden i Paternitetsager. Det er temmelig klart, at, selv om man nok saa

meget indførte det frie Bevis, vilde man i de allerfleste Tilfælde ikke kunne skaffe Noget, der endog saa blot kunde kaldes frit Bevis i den Slags Sager. Derfor man ikke vil skabe en Tilstand af Rekløshed paa dette Gebet, bliver man nødt til at tage sin Tilflugt til saadant Noget som Partseden i en eller anden Form, og derfor mener jeg, at forsaavidt man ikke vil bortkaste den Brug af Eden i Paternitetsager, som man hidtil har havt, og som jeg ikke tror kan undværes uden stor Ulempe saavel for Private som for Offentligheden, har man der et Tilfælde, hvor man — hvorledes man saa end tumler med Bevis og Bevisfrihed, — ikke vil kunne undvære Partseden. Noget lignende gjælder om den Brug af Partseden, som har fundet Hævd hos os, og som jeg aldrig har hørt Noget udtales Misforneelse med, nemlig at den, der producerer et skriftligt Dokument med en Mand's Underskrift, kan fordrø, at han, hvis han vil frage Dokumentet, skal gjøre det under sin Ed. Det er ogsaa et Tilfælde, hvor der ikke let vil kunne søres noget egentligt Bevis; thi selv om man lader sig nøie med et frit Bevis, er det ikke noget Bevis, at en Mand kommer med et Stykke Papir, hvorunder en anden Mand's Navn er skrevet. Skal man ikke gaa glip af de Fordele, som ere forbundne med skriftligt Dokument, og som vi have nærmet os til i en lang Aarrække her i Landet, ser jeg ikke rettere, end at her ogsaa er et Tilfælde, hvor man slet ikke kan undvære Partseden. — Med Hensyn til den Maade, hvorpaa Bevisførelsen griber ind i den øvrige Forhandling af Sagen, har der været gjort nogle enkelte Bemærkninger under Forhandlingerne, kjøndt dybt er man ikke gaaet ind paa dette Spørgsmaal, og det kan man vel ogsaa vaanstelig gjøre i en Forhandling af denne Natur; thi naar man vilde gjøre det, vilde man snart støde paa tekniske, juridiske Begreber, som kun Saa her forstaa. Men et Par almindelige Bemærkninger vil jeg gjøre for at klare og retfærdiggjøre det Standpunkt, som Processkommissionen i saa Henseende har stillet sig paa. Det maa siges at være et nu videnskabeligt talt, vundet Resultat, at Bevisførelsen ikke længere bør gives den Form, som er givet den i den ældre almindelige tydske Proces, og som den ogsaa havde i de nyere Processlove, f. Ex. den hannoveranske Lov af 1850, nemlig som en retskraftig Kjendelse, der omfatter Bevisspørgsmaalet i alle Retninger, navnlig ogsaa Spørgsmaalet om, hvorledes Bevisbyrden skulde fordeles. Denne Opfattelse af Bevisførelsen, hvorved denne gjøres til Lyngdepunktet i den hele Sag, og hvis øvrige Konsekvenser man maa tage med Hensyn til Appel af Bevisførelsen o. s. v., — med Hensyn til hvilket sidste Spørgsmaal der